

Tárgytematika / Course Description

A kultúrpolitika története és mai irányai

AKLM_BHTM008

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Horváth Csaba Sándor

Félév / Semester: 2020/21/1

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 6/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

Ismerjék meg a hallgatók a hatalmi gyakorlat kapcsolatát a kultúrával néhány történelmi példán keresztül. Kövessék nyomon a magyar kultúrpolitika szakaszait, jellegzetességeit a történelmi és hatalmi változások tükrében a 19. századtól napjainkig, azt a jelenséget, hogy a politikai rezsimek hogyan állították szolgálatukba a kultúrát, illetve hogyan kísérelték meg hatalmi eszközökkel eliminálni az érdekeiket zavaró kulturális, eszmei áramlatokat, intézményeket. A hangsúly a Trianon utáni kultúrpolitikára, a szocialista rendszer és a rendszerváltás ilyen irányú tevékenységére kerül. Végül az ezredforduló művelődéspolitikai feladatainak és kérdőjeleinek bemutatása is a tantárgy céljai között szerepel.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Kultúra és politika. A kultúrpolitika fogalma és helye a politikai rendszerben. Kultúrpolitikai modellek.

A 19. századi magyar kultúrpolitika előzményei: az abszolutizmus reformjai (Mária Terézia és II.

József rendeletei, oktatáspolitikai, nyelvtörvény). a nyelvújítás, mint ellenállási mozgalom.

A reformkor és a szabadságharc korának oktatáspolitikai elképzelései. Eötvös József liberális tervei. A dualizmus kultúrpolitikája. Az 1868-as népoktatási törvény. A középfokú és felsőoktatási rendszer kiépülése. A millenium művészetpolitikai preferenciái. A nemzetiségi kultúra korlátozása.

A Tanácsköztársaság oktatáspolitikai tervezete.

A Trianon utáni két évtized kultúrpolitikája (Klebersberg, Kornis, Hóman, Teleki). A német politikai és kulturális orientáció hatása. A zsidóság oktatási és kulturális korlátozása (faji alapú kultúrfejlény-fogalom, numerus clausus stb). A szárszói találkozók kulturális jelentősége (népi írók, népies és urbánus, Németh László stb). A Szabó Dezső jelenség.

A koalíciós időszak kultúrpolitikája. A szabadművelődés céljai és tartalma.

Az 50-es évek kultúrpolitikája. A szovjet minta adaptációja (osztályalapú kultúrpolitika). A kulturális forradalom elmélete és gyakorlata. Az iskolák államosítása. Származás szerinti diszkrimináció a felsőoktatásban. A vallás és egyházak háttérbe szorítása (Állami Egyházügyi Hivatal). A szakérettségik rendszere és a NÉKOSZ működése, majd megszüntetése. A tudomány ideologikus alapokra helyezése (szovjet minta). A művészet ideologikus megközelítése. A szocialista realizmus.

Révai József kultúrpolitikája. Dogmatizmus és sematizmus a művészetekben. A Lukács-viták. Az írók és a

hatalom viszonya.

A korai Kádár-rendszer. A kultúrpolitika "konszolidálása". A hatalom és a művészetek viszonya. A népi írók problematikája. Kultúrpolitika, ideológia, értelmiség.

A hatvanas-hetvenes évek. Oktatáspolitikai változások (a közép és felsőfokú oktatás kiterjesztése). Népművelésből közművelődés. A filozófus-per tudománypolitikai konzekvenciái. Aczél György: a három T elve és gyakorlata. A hatalom és az ellenzéki értelmiség viszonya. A szamizdat kultúra. A

nyugati ellenkulturális áramlatok hatása az ifjúsági szubkulturákra. A tömegkultúra térnyerése. Kultúrafelfogások és ideológiák a rendszerváltozás idején. Gazdasági és kulturális elit kapcsolata. A kulturális szféra nagyfokú piacosodása. Az ezredforduló magyar kultúrpolitikai irányzatai. Kultúra, média és hatalom. A globalizáció hatása a kultúrára. Uniformizáló törekvések, multikulturalizmus, lokális kultúra, hagyományőrzés. A mecénatúra kérdései és a művelődéspolitikai lehetőségei az ezredforduló után. Esélyegyenlőség, kulturális és társadalmi mobilitás kilátásai. Az oktatási rendszer kérdőjelei. Az oktatási rendszeren kívüli művelődés perspektívái.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESMENT'S METHOD

A félév vizsgával zárul. Az érdemjegy az előadások anyagának, a tankönyvek megfelelő részleteinek és az ajánlott irodalomból egy szabadon választott mű ismeretéből tevődik össze.

Aláírás feltétele:? A konzultációkon való részvétel

Vizgára bocsátás feltétele:? A konzultációkon való részvétel

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Tankönyv:

Drabancz-Fónai: A magyar kultúrpolitika története 1920-1990 (Csokonai K. Debrecen, 2005.)?

Pukánszky-Németh: Neveléstörténet (Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.)?

Ajánlott irodalom:

Agárdi Péter: A kultúra sorsa Magyarországon 1985-1996 (Új Mandátum K. Budapest, 1997.)

Agárdi Péter: Kultúra és média a magyar ezredfordulón (Pécs, 2002.)

Bourdieu, P. A gyakorlati észjárás (Napvilág K. Budapest, 2002.)

Glatz Ferenc: Nemzeti kultúra - kulturált nemzet 1867-1987 (Kossuth K. Budapest, 1988.)

Heller Ágnes: Bicikliző majom (Múlt és jövő K. Budapest, 2004.)

Király István: Kultúra és politika (Kossuth K. Budapest, 1987.)

Kunfi Zsigmond: Válogatott írásai (Kossuth K. Budapest, 1984.)

Lakitelek 1987 (Antológia- Püske K. 1991.)

Mészáros István: Teleki Pál nemzetnevelő programja (Teleki Pál Egyesület, Gödöllő, 1993.)

Révai József: Marxizmus, népiesség, magyarság (Szikra K. Budapest, 1948.)

Schlett István: Eötvös József (Gondolat K. Budapest, 1987.)

Szárszó 1943 (Kossuth K. Budapest, 1983.)

Vitányi Iván: Vitairat a mai magyar művelődésről (Gondolat K. Budapest, 1983.)

Oktató: Szilágyiné dr. Göcsei Irén
